

Informativni sastanak RFA 008

Mostar, 20.09.2018

PITANJE: Nemam bilans stanja, jer nemam godinu dana registracije. Da li mogu aplicirati za grant? Da li se u tom slučaju može prikazati bruto bilans?

ODGOVOR: Ne. Morate imati najmanje jednu godinu registraciju i barem jedan financijski izvještaj.

PITANJE: Šta znači tačno stalno uposlenje?

ODGOVOR: Znači upošljavanje osobe na puno radno vrijeme. Kao dokaz tome se prilaže ugovor o radu i prijava.

PITANJE: Da li u dozvoljene troškove spada npr. mljevenje zemljišta, građevinski radovi isl.

ODGOVOR: FARMA II ne može financirati građevinske radove. Ovi troškovi, ako su dio cjelokupne investicije mogu biti vaše učešće u troškovima.

PITANJE: Ako se radi o jedinstvenom proizvodu, da li se i u tom slučaju narušava tržište?

ODGOVOR: Da. Tržište se narušava u svakom slučaju, vi treba da preložite načine kako ćete umanjiti narušavanje tržišta.

PITANJE: Da li mi kao udruženje možemo da apliciramo za potrebe zadruge jer je udruženje osnovano prije zadruge koja sad ne bi mogla aplicirati jer je registrirana manje od godinu dana?

ODGOVOR: Udruženje može biti aplikant, a zadruga može biti partner.

PITANJE: Da li se mogu financirati sredstva za preradu mesa peradi?

ODGOVOR: Da, ukoliko projekat nema negativan uticaj na okoliš.

PITANJE: Gdje se nabavljaju obrasci koje ste pomenuli (nefinansiranje terorizma, okoliš isl.)?

ODGOVOR: Svi obrasci koji su vam potrebni se nalaze na web stranici FARMA II projekta, zajedno sa aplikacijom i objavljenim pozivom. Obrasce je potrebno isprintati, potpisati i staviti pečat.

PITANJE: Rekli ste da za svaku stavku koja košta više od 500 USD trebamo priložiti tri ponude. Da li se te ponude odmah dostavljaju?

ODGOVOR: Treba vam najmanje jedna ponuda na osnovu koje bazirate budžet, a ako uđete u process pregovaranja, dostavite ostale dvije ponude.

PITANJE: Koliko može biti odstupanje od originalne ponude. Npr. ako se odobri grant i u međuvremenu se promijeni cijena kod dobavljača.

ODGOVOR: Nema određeno kolika mogu biti odstupanja, ali se ne može desiti da je dobavljač ponudio nešto po jednoj cijeni, a kad se grant odobri, cijena se udupla. Znači, može biti odstupanja u razumnim okvirima.

PITANJE: Da li građevinski radovi u objektu u koji bi smjestili opremu mogu biti dio našeg učešća u grantu?

ODGOVOR: Da. Sve ono što je dio cjelokupnog projekta, a što FARMA II ne može financirati (građevinski radovi) može biti vase učešće u projektu.

PITANJE: Firma postoji tri godine, do sad smo imali samo ulaganje. Ove godine je prva berba i tek ćemo izaći na tržište. U bilansu stanja i uspjeha nema prometa od prodaje, samo ulaganje. Da li možemo aplicirati?

ODGOVOR: Da ukoliko je u bilansu stanja vidljivo ulaganje.

PITANJE: Da li cilj granta može biti smanjenje troškova proizvodnje? Npr. bavimo se destilacijom, nemamo svoju destileriju, pa tokom sezone destiliranja unajmimo destileriju koja nam poskupljuje troškove prerade.

ODGOVOR: Da, cilj granta može biti smanjenje proizvodnih troškova.

PITANJE: Da li udruženje može aplicirati, a da nam partnerska institucija bude fakultet čije bi stručnjake angažovali da nam riješe problem. Naime, u općini Konjic se na šumama kestena pojavila bolest, kao i osa šiškarića, što nam značajno umanjuje prinose meda.

ODGOVOR: Da, udruženje može aplicirati, s tim da morate dostaviti tri ponude kod odabira konsultanata i njihove biografije koji bi radili na rješavanju problema. Takođe, moraju se dobro obrazložiti ciljevi i rezultati ovakvog granta.

PITANJE: Ako kao start up firma apliciram preko udruženja čiji sam član, da li je potrebno dostaviti bilanse od udruženja ili od mene kao start up firme? Da li benefit projekta može biti samo za taj start up ili mora biti za cijelo udruženje?

ODGOVOR: Bilansi se dostavljaju od udruženja kao aplikanta. Udruženje bi prije apliciranja, trebalo da raspiše poziv na koji bi se mogli prijaviti i drugi članovi udruženja koji su zainteresirani i koji su u mogućnosti da obezbijede sufinansiranje u projektu. Proces mora biti transparentan i za ostale članove udruženja, a ne da se favorizuje samo jedna osoba ili start up.

PITANJE: U ranijim pozivima je apliciralo dosta udruženja čije aplikacije nisu odobrene. Da li će i u ovom pozivu biti favorizovane druge organizacije, a ne udruženja?

ODGOVOR: U ranijim pozivima apliciralo je ukupno 33 udruženja i nevladinih organizacija, a odobreno je 16 grantova.

PITANJE: Da li udruženje mora imati bilanse stanja i uspjeha?

ODGOVOR: Svi aplikanti moraju imati relevantne finansijske podatke.

Informativni sastanak RFA 008

Bihać, 21.09.2018

PITANJE: Da li u projektu mogu povezati sebe kao obrtnika, Udruženje i općinu?

ODGOVOR: Da. Možete aplicirati preko udruženja, kao njegov član, s tim da Udruženje mora raspisati javni poziv kako bi svi članovi imali istu mogućnost apliciranja preko udruženja. Oćina može učestvovati u troškovima.

PITANJE: Supruga i ja imamo obrt. Ako bi htjeli aplicirati, a ne možemo učestvovati sa 50 % novčanih sredstava, da li naše učešće može biti to što kod omogućimo praksu za djecu koja idu u školu?

ODGOVOR: Ne. To može biti prijedlog umanjenja narušavanja tržišta. Vaše učešće bi trebalo biti finansijsko.

PITANJE: Da li naše učešće može biti finansirano iz drugog granta?

ODGOVOR: Iz granta drugog USAID ili fonda Švedske vlade ne može.

PITANJE: Da li vas možemo kontaktirati u toku apliciranja?

ODGOVOR: Kako je i objavljeno u javnom pozivu pitanja možete postavljati do 28.09.2018. Imate ovdje priliku da pitate pitanja, a sva pitanja i odgovori i sa drugih lokacija će biti objavljena na našoj web stranici www.farmabih.ba

PITANJE: Mi smo raniji korisnici grant sredstava, odnosno u toku nam je implementacija jednog granta od FARMA II projekta. Da li mi možemo sad aplicirati na ovaj poziv?

ODGOVOR: Poziv je otvoren za sve, s tim što su vi još niste završili implementaciju tekućeg granta tako da u vašem slučaju ne.

PITANJE: Kad se radi o fizičkim licima, da li npr. tri pčelara mogu kao članovi udruženja aplicirati za ova sredstva?

ODGOVOR: Može, po uslovom da udruženje raspiše poziv i da mogućnost i ostalim pčelarima koji su spremni da učestvuju s vlastitim sredstivma, učestvuju u procesu apliciranja. Proces mora biti transparentan.

PITANJE: Da li kao firma možemo ponovo aplicirati, ako ćemo sredstva biti usmjerena samo na naše kooperante? Aplicirali bi za kalibrator koji bi koristili kooperanti i koji bi kod njih bio smješten? Ako ne, onda da li može Udruženje aplicirati za ove kooperante?

ODGOVOR: Udruženje može aplicirati za svoje članove.

PITANJE: Kada govorimo o narušavanju tržišta, da li se smatra umanjeње narušavanja tržišta to što mi kooperantima damo npr. sadnice, a oni ono nam plate kasnije, kroz robu i bez kamata?

ODGOVOR: Da, takav vid vraćanja zajednici se može računati kao umanjeње narušavanja tržišta ukoliko dajete sredstva bez kamate a robu otkupljete po tržišnoj cijeni.

PITANJE: Da li to znači da oni koji su već dobili grant, isti više ne mogu dobiti?

ODGOVOR: Ne. Svi imaju jednaka prava da apliciraju, s tim da oni koji su već koristili pomoć USAID-a i vlade Švedske imaju manje šanse da ponovo dobiju grant pogotovo ako se radi o profitnim organizacijama sa stabilnim finansijskim poslovanjem.

PITANJE: Već smo implementirali projekat, ali su se pojavili novi potencijalni korisnici, fizička lica koja bi nakon dobijanja muzilica prijavili obrt. Da li možemo ponovo aplicirati za isti projekat, ali sa drugim korisnicima?

ODGOVOR: Da, možete, ali ponovo morate raspisati poziv kojim ćete dati jednaku šansu svim članovima udruženja. Cijeli proces mora biti transparentan.

PITANJE: Veterinarska stanica, 7 uposlenih, redovne plate, nemamo kredit osim dozvoljenog overdrafta u banci, poslujemo pozitivno. Da li mi možemo aplicirati?

ODGOVOR: Da, pod istim uslovima kao i ostali pravni subjekti.

PITANJE: Imamo obrt koji je registriran prije nepunu godinu dana. Da li prihvatate neki šestomjesečni bilans stanja i uspjeha?

ODGOVOR: Na žalost morate imati jednu godinu registracije, tako da se šestomjesečni ne može prihvatiti.

PITANJE: Start up registriran prošle godine, ali nam je promet po bilansu 0, nismo ništa radili, nešto malo smo uložili. Da li možemo aplicirati?

ODGOVOR: Da. Bilans stanja bi trebao pokazati vaša dosadašnja ulaganja. Objasnite vaše dosadašnje ulaganje.

PITANJE: Dok se aplikacija obradi, moj obrt će biti registriran godinu dana. Da li možemo sad aplicirati?

ODGOVOR: Ne. U trenutku apliciranja morate imati najmanje jednu godinu od registracije. Možete sačekati naredni poziv, pa se onda prijaviti.

PITANJE: Može li poljoprivredna zadruga sklopiti ugovor sa budućim kooperantom, koji je već investirao sredstva, i za njega aplicirati?

ODGOVOR: Može, ako zadruga raspiše javni poziv, te da istu mogućnost drugim kooperantima. Proces mora biti transparentan.

PITANJE: Kako se računa budzet, da li je sa ili bez PDV-a?

ODGOVOR: Ono što tražite od FARMA II projekta upisujete bez PDV-a, a vaše učešće je sa PDVom. FARMA II plaća PDV. Ovo se odnosi samo na dio koji FARMA II financira.

PITANJE: Koliko je preporučeno trajanje projekta za koji se aplicira?

ODGOVOR: Svi projekti moraju biti zatvoreni najmanje 6 mjeseci prije završetka FARMA II projekta. Dakle, u ovom trenutku projekti mogu trajati maksimalno 18 mjeseci.

PITANJE: Kako određujemo procenete povećanja npr izvoza. Da li moramo raditi neko istraživanje da bi to potkrijepili?

ODGOVOR: Ne. Samo pretpostavite koliko bi to moglo biti. Npr. bili ste na međunarodnom sajmu i tamo ste sklopili neke ugovore ili ih tek planirate sklopiti. Procijenite koliko bi to moglo prometa i odredite za koliko je to povećanje u odnosu na ranije. Povećanje možete računati u procentima ili brojčano. Ovo važi ne samo za izvoz, nego i na povećanje broja zaposlenih, povećanje prodaje isl.

PITANJE: Rekli ste da prednost imaju certifikacija, standardizacija, studijska putovanja i sl. Da li to znači da nećete više financirati opremu?

ODGOVOR: To ne znači da nećemo financirati opremu. Od opreme će prednost imati ona koja služi za dodavanje vrijednosti, a ne samo za primarnu obradu / preradu.

Informativni sastanak RFA 008

Banja Luka, 26.09.2018

PITANJE: Da li će prednost pri odobravanju aplikacija imati firme koje imaju rast prihoda u zadnje tri godine? Ovo pitanje je iz razloga što će biti teško obrazložiti u sektoru jagodastog voća, jer sve kompanije koje se bave otkupom malina imaju pad prihoda zbog poznate situacije s malinama.

ODGOVOR: Naravno da će se gledati poslovanje firme, a firme koje rastu i imaju pozitivne rezultate imaju prednost nad onima koje su u gubitku. Što se tiče situacije s malinama, vi ćete obrazložiti iz kojeg je razloga pad prihoda, tako da to neće biti eliminirajući faktor.

PITANJE: Kod našeg udruženja koje želi da aplicira imamo više članova koji su zainteresirani da budu dio projekta. Da li svaki od njih pojedinačno treba poslati aplikaciju ili je dovoljna samo jedna i da li učešće obezbjeđuje udruženje ili pojedinačno svaki član za sebe?

ODGOVOR: Pravi se jedna aplikacija, a u aplikaciji se navede koji su to članovi koji su obuhvaćeni i za svakog pojedinačno objasniti učešće i šta želi postići. Što se tiče učešća u troškovima, svako od članova sam za sebe daje svoje učešće. Udruženje je neprofitna organizacija i ne može se očekivati od udruženja da obezbjeđuje sredstva, osim ako imaju sredstva od lokalne zajednice koja sufinancira projekat. Treba imati na umu da ovaj proces mora biti transparentan, tako da svi članovi udruženja imaju jednaku mogućnost da se prijave preko udruženja.

PITANJE: Da li više pravnih subjekata može biti dio jedne aplikacije?

ODGOVOR: Da, ali ne mogu svi biti aplikanti. Samo je jedan aplikant, samo se s jednim potpisuje ugovor i samo je jedan pravni subjekat je odgovoran za implementaciju projekta.

PITANJE: Da li se projekti koji su u toku mogu prikazati kao naše učešće u troškovima? Taj projekat predviđa pravljenje mašinskog prstena, a fali nam traktor kako bi taj mašinski prsten bio kompletiran.

Ovim projektom koji je odobren dobili smo dosta mehanizacije. Da li ta mehanizacija može biti prikazana kao naše učešće?

ODGOVOR: Sve što je već nabavljeno ne može biti prikazano kao vaše učešće. Vaše učešće se može računati investicija koja je dio projekta, a čije ulaganje počinje s potpisivanjem ugovora. Ukoliko mehanizacija koju ste spominjali nije još uvijek nabavljena, može bit dio vašeg učešća u troškovima, a ako nije, onda ne može. Ne mogu se prikazati troškovi retroaktivno.

PITANJE: Da li može aplicirati zadruga koja je osnovana u decembru 2016? U pozivu stoji da je aplikant mora biti registriran najmanje dvije godine u trenutku apliciranja.

ODGOVOR: Može aplicirati pod uslovima za start up firme, što znači da morate imati najmanje jedan bilans stanja i uspjeha, ali je maksimalan iznos na koji možete aplicirati 10,000 USD.

PITANJE: Da li se vlastito učešće može pravdati cesijom?

ODGOVOR: Ne može.

PITANJE: Što se tiče zaduženja kod komercijalnih banaka, da li se farmer može zadužiti kako bi obezbijedio sredstva za vlastito učešće?

ODGOVOR: Može.

PITANJE: Da li možemo aplicirati za dvije različite stavke, kao npr. hladnjača i box palete?

ODGOVOR: Da ukoliko su dio jednog projekta.

PITANJE: Da li može aplicirati poljoprivredno gazdinstvo koje nema poresku prijavu ali je registrirano u APIF-u?

ODGOVOR: Najmanji oblik prihvatljive registracije je samostalni preduzetnik u Republici Srpskoj i obrt u poljoprivredi u FBiH, a koji imaju godišnju prijavu poreza privrednika ili koji su u sistemu PDV-a.

PITANJE: Ako je zadruga registrirana 2013, a do 2018 nije imala nikakvih aktivnosti niti su rađene bilanse stanja i uspjeha, da li smo sad kvalificirani za apliciranje? Sad smo uradili restrukturiranje i reorganizaciju i započinjemo s aktivnostima.

ODGOVOR: Morate imati finansijske podatke za najmanje dvije zadnje godine.

PITANJE: Da li kod apliciranja za organizovanje treninga i studijskih posjeta isto moramo obezbijediti učešće u troškovima u iznosu od 50 %?

ODGOVOR: U svakom slučaju se mora obezbijediti učešće u troškovima u iznosu od 50 %.

PITANJE: Zastupnik sam za jednu firmu iz Srbije i radim distribuciju, ali se isto tako bavimo i preradom meda i planiramo aplicirati. Od koga možemo uzeti ponudu, jer istu ne možemo sami sebi izdati; da li ponude moraju biti iz BiH?

ODGOVOR: Ponude mogu biti van BiH, s tim što bi u tom slučaju trebali uračunati carinu, prevoz, špediciju isl.. U tom slučaju morate uraditi uvoz, platiti robu i tek kad je roba u vašoj firmi, instalirana, onda možete tražiti refundaciju troškova. Troškovi carine, poreza, špedicije i slično ne mogu biti refundirani, ali mogu predstavljati vaše učešće.

PITANJE: Ako smo sredstva već uložili, da li možemo tražiti refinansiranje i da li se već uložena sredstva mogu prikazati kao naše učešće u troškovima ako su ta ulaganja u isti projekat za koji apliciram?

ODGOVOR: Ne možete aplicirati za refinanciranje nečeg što je već plaćeno, niti isto može biti prikazano kao vaše učešće. Cjelokupna investicija (i vaša i naša) se priznaje samo od trenutka potpisivanja ugovora.

Informativni sastanak RFA 008

Sarajevo, 27.09.2018

PITANJE: Da li mogu aplicirati društva koja su tek ove godine osnovana?

ODGOVOR: Ne. Možete aplicirati tek naredne godine prema uslovima za start up firme (najmanje jedan bilans i maksimalni iznos od 10,000 USD).

PITANJE: Da li aplikanti mogu biti poljoprivredna gazdinstva?

ODGOVOR: Ne. Najmanji zahtijevani oblik registracije je obrt u poljoprivredi u FBiH i samostalni preduzetnik u RS.

PITANJE: Da li mi kao kantonalno javno komunalno preduzeće (KJKP PD Butmir) možemo aplicirati. Ako ne možemo, da li za nas može aplicirati neka privatna firma (npr. Milkos).

ODGOVOR: Vi kao KJKP niste kvalificirani da aplicirate. Što se tiče Milkosa, ne mogu aplicirati za vas je imaju prihod veći od dozvoljenog ovim konkursom. Takođe, neko ko nema neke veze s vašm firmom ne može aplicirati za vas, samo da bi se apliciralo. Mora postojati veza između vas i eventualnog aplikanta.

PITANJE: Naša osnovna djelatnost je cestovni promet, ali se u isto vrijeme bavimo i uzgojem i preradom ljekovitog bilja. Da li možemo aplicirati?

ODGOVOR: Možete, s tim da morate naglasiti da je npr. od ukupnog prometa 30 % prometa vezanog za aktivnosti s ljekovitim biljem.

PITANJE: Da li i za obrte važi obavezna registracija od najmanje godinu dana.

ODGOVOR: Da, s tim što morate imati na umu da obrti u poljoprivredi moraju imati prijavljen porez privrednika.

PITANJE: Da li vlasnik firme mora biti državljanin BiH?

ODGOVOR: Vlasnik firme ne mora biti državljanin BiH, ali firma mora biti registrirana i mora poslovati u skladu sa zakonima u BiH.

PITANJE: Koja vrsta udruženja mogu aplicirati? Da li u ime tek osnovanog privrednog subjekta može aplicirati udruženje koje nije aktivno u poljoprivredi?

ODGOVOR: Mogu aplicirati sva udruženja koja su registrirana po zakonima u BiH, koja imaju redovne bilanse stanja i uspjeha i koja su aktivna u poljoprivredi. Što se tiče drugog pitanja, udruženje ne može aplicirati samo za jednog privrednog subjekta koje nije ni član udruženja. Udruženje mora biti

transparentno i pružiti jednaku mogućnost svim svojim članovima da apliciraju. Takođe, kao i svi ostali, udruženje mora pokazati da ima kapacitet da implementira određeni projekat.

PITANJE: Da li je dovoljno obavijestiti članove udruženja o mogućnosti apliciranja preko web stranice udruženja?

ODGOVOR: Poželjno bi bilo sazvati sastanak članova udruženja, pa im malo detaljnije objasniti o kakve su mogućnosti apliciranja.

PITANJE: Da li su isti uslovi što se tiče registracije i za zadruge kao i za ostale pravne subjekte?

ODGOVOR: Uslovi registracije su isti za sve aplikante.